

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ*

2018 оны 8 дугаар сар

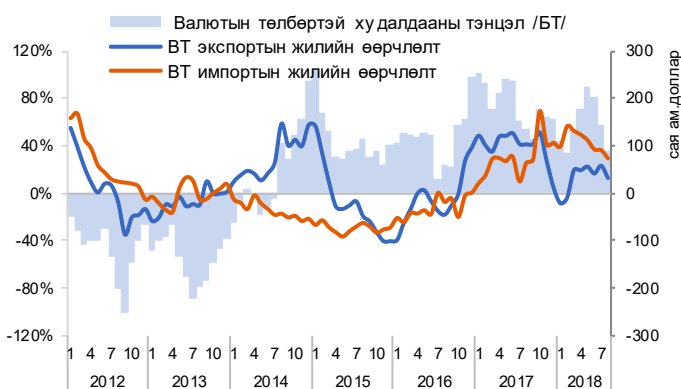
Ерөнхий тойм: Энэ оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны нийт бараа эргэлтийн хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 24%-иар буюу 1,617 сая ам.доллараар өсч 8,473 сая ам.долларт хүрсэн. Үүнд экспорт 14%-иар буюу 569 сая ам.доллараар, импорт 38%-иар буюу 1,048 сая ам.доллараар тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна. Тайлант хугацаанд худалдааны тэнцэл өнгөрсөн оны мөн үеэс 479 сая ам.доллараар буурч 869 сая ам.долларын ашигтай байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

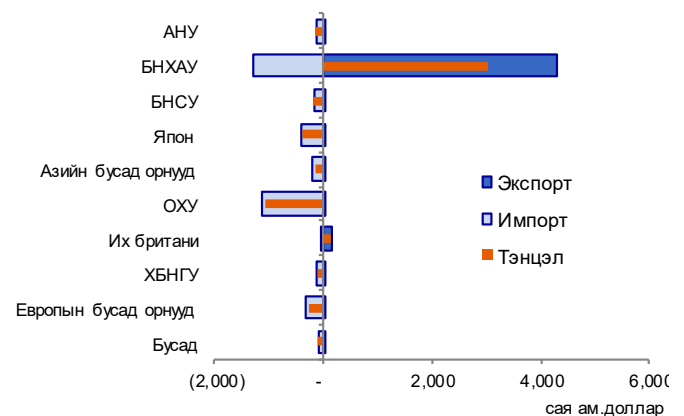
Төрөл	Жилээр			Өөрчлөлт				Эхний 8 сар			Өөрчлөлт			
	2015	2016	2017	2016/2015		2017/2016		2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	8,467	8,274	10,536	(192)	-2%	2,262	27%	5,167	6,857	8,473	1,690	33%	1,617	24%
Экспорт	4,669	4,916	6,201	247	5%	1,284	26%	2,993	4,102	4,671	1,109	37%	569	14%
Импорт	3,798	3,358	4,335	(439)	-12%	977	29%	2,173	2,754	3,802	581	27%	1,048	38%
Тэнцэл	872	1,558	1,865	686		307	20%	820	1,348	869	528	64%	(479)	-36%

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2018 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 371 сая ам.доллараар буурч 1,091 сая ам.долларын ашигтай гарсан байна.

Зураг 1. Валютын төлбөр (ВТ)-тэй худалдаа /3 сарын гулсах дундаж/

Зураг 2. Худалдааны тэнцэл, голлох түнш орнуудаар

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 66% буюу 5,600 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 14% буюу 1,163 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай хийжээ. ОХУ-тай хийсэн худалдаа өмнөх оны мөн үеэс 38%-иар, БНХАУ-тай хийсэн худалдаа 27%-иар тус тус өссөн байна.

Зураг 3. Худалдааны нөхцөлийн индекс /3 сарын гулсах дундаж/

Гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс 8 дугаар сард өмнөх оны мөн үеэс 10%-иар өссөн хэдий ч өмнөх сараас 4%-иар буурч 1.883-д хүрлээ. Худалдааны нөхцөл өмнөх сараас муудахад тайлант сард зэсийн баяжмал, чулуун нүүрсний экспортын үнийн бууралт голлон нөлөөлөв.

* Энэхүү тоймыг ГЕГ-ын "Гадаад худалдааны барааны статистик мэдээлэл"-д үндэслэн, дэлхийн улс орнуудын Төв банкны практикт нийцүүлж, судалгаа шинжилгээний ажлын хэрэгцээнд зориулан боловсруулав.

Экспорт 2018 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 14%-иар буюу 569 сая ам.доллараар өсөв. Үүнд уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт өссөн нь нийт экспортыг 12 нэгж хувиар өсгөх чиглэлд нөлөөлөв. Уул уурхайн түүхий эдийн нийт экспортод эзлэх хувь өнгөрсөн оны мөн үетэй ижил түвшинд байгаа бол аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын эзлэх хувь 0.7 нэгж хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 3. Экспортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2016			2017			2018			Δ (2017/2016)			Δ (2018/2017)		
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²
1. Уул уурхай		2,525	84%	3,621	88%	4,122	88%	1,096	43%	37%	501	14%	12.2%		
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	1,085	1,168	39%	980	1,032	25%	960	1,328	28%	(136)	-12%	-5%	296	29%	7%
1.2. Чулуун нүүрс	13,528	4,17	14%	23,247	1,570	38%	23,487	1,837	39%	1,153	277%	39%	267	17%	7%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	5,438	2,16	7%	5,064	245	6%	541,089	287	6%	29	13%	1%	42	17%	1%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	4,041	156	5%	3,759	202	5%	4,591	210	5%	47	30%	2%	8	4%	0%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	9,631	390	13%	8,421	342	8%	3,432	144	3%	(49)	-12%	-2%	(197)	-58%	-5%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	88	94	3%	81	119	3%	81	138	3%	25	26%	1%	20	17%	0%
1.7. Жонош, лейцит, нефелинт	163	39	1%	191	48	1%	289	97	2%	10	25%	0%	49	101%	1%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	4	17	1%	4	23	1%	4	32	1%	7	40%	0%	9	37%	0%
1.9. Гянтболдын хүдэр, баяжмал	1	6	0%	1	4	0%	0	4	0%	(2)	-35%	0%	1	0%	0%
1.10. Мөнгө /тонн/	47	19	1%	0	0	0%	0	1	0%	(19)	-98%	-1%	0	0%	0%
1.11. Бусад	66	4	0%	240	36	1%	330	43	1%	32	20x	1%	7	19%	0%
2. Мал аж, ахуй	129	234	8%	218	281	7%	271	357	8%	48	20%	2%	75	27%	1.8%
2.1. Амьд мал, малын мах	3	7	0%	10	18	0%	16	36	1%	11	168%	0%	18	100%	0%
2.2. Арьс, шир	110	17	1%	190	16	0%	235	12	0%	(1)	-5%	0%	(4)	-23%	0%
2.3. Малын өлөн гэдэс	0	4	0%	0	4	0%	0	5	0%	(0)	-1%	0%	1	0%	0%
2.4. Ноолуур	6	192	6%	7	227	6%	8	285	6%	35	18%	1%	57	25%	1%
2.5. Ноос, бусад үс, хялгас	9	13	0%	10	14	0%	10	17	0%	1	1%	0%	3	19%	0%
2.6. Бусад	0	1	0%	1	2	0%	1	2	0%	1	133%	0%	0	7%	0%
3. Газар тариалан	105	12	0%	128	7	0%	24	5	0%	(5)	-40%	0%	(3)	-37%	-0.1%
4. Аж үйлдвэрлэл	194	221	7%	295	192	5%	171	187	4%	(30)	-13%	-1%	(5)	-2%	-0.1%
4.1. Хүнс	4	22	1%	15	60	1%	14	42	1%	38	175%	1%	(18)	-30%	0%
4.2. Ноолууран эдлэл	0	14	0%	0	17	0%	0	19	0%	3	21%	0%	3	16%	0%
4.3. Бусад хувцас, пүтэл, эдлэл	1	7	0%	1	8	0%	2	9	0%	1	11%	0%	1	12%	0%
4.4. Уул уурхай	19	49	2%	24	71	2%	35	73	2%	22	44%	1%	2	3%	0%
4.5. Цахилгаан, электрон бараа	0	1	0%	0	1	0%	0	2	0%	(0)	-4%	0%	1	215%	0%
4.6. Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	1	123	4%	1	30	1%	2	38	1%	(93)	-75%	-3%	7	24%	0%
4.7. Бусад	169	5	0%	254	4	0%	118	3	0%	(1)	-16%	0%	(1)	-21%	0%
5. Бусад	0	1	0%	1	1	0%	0	1	0%	(0)	-10%	0%	0	27%	0.0%
Нийт дүн	2,993			4,102			4,671			1,109	37%		569	14%	

%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 4. Экспортын өөрчлөлт, 2018 оны 8 дугаар сар

Төрөл	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
1. Уул уурхай	143		358		501	14%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	(29)	-10%	325	110%	296	29%
1.2. Чулуун нүүрс	19	7%	248	93%	267	17%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	284	672%	(242)	-572%	42	17%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	38		(30)		8	4%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	(210)	107%	13	-7%	(197)	-58%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	0	1%	19	99%	20	17%
1.7. Жонош, лейцит, нефелинт	33	68%	16	32%	49	101%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	(2)	-24%	11	124%	9	37%
1.11. Бусад	12	17%	(5)	-71%	7	19%
2. Мал аж, ахуй	67		8		75	27%
2.1. Амьд мал, малын мах	13	72%	5	28%	18	100%
2.2. Арьс, шир	2	-63%	(6)	163%	(4)	-23%
2.3. Малын өлөн гэдэс	1	116%	(0)	-16%	1	0%
2.4. Ноолуур	51	88%	7	12%	57	25%
3. Газар тариалан	(20)		17		(3)	-37%
4. Аж үйлдвэрлэл	43		(48)		(5)	-2%
5. Бусад	(1)		1		0	27%
Нийт дүн	233		335		569	14%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

2018 оны эхний 8 сард экспортын гадаад худалдааны тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалж 233 сая ам.доллараар, үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 335 сая ам.доллараар өссөн байна. Чулуун нүүрс, зэсийн баяжмалын экспортын биет хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалж 10 сая ам.доллараар буурсан хэдий ч үнийн өсөлтөөс шалтгаалж 574 сая ам.доллараар өссөн байна. Аж үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээ өссөнөөс шалтгаалж 43 сая ам.доллараар өссөн боловч үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалан 48 сая ам.доллараар буурсан байна.

Зураг 4. Дэлхийн зах зээл дээрх уул уурхайн түүхий эдийн үнэ

Дэлхийн зах зээл дээрх 1 унц алтны дундаж үнэ 2018 оны 8 дугаар сард 1,200 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 7%-иар, өнгөрсөн сараас 3%-иар буурсан байна. “А” зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн дундаж үнэ тайлант сард харгалзан 6,051; 67 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад зэс 7%-иар, төмрийн хүдэр 12%-иар буурсан бол өнгөрсөн сараас зэс 3%-иар буурсан, төмрийн хүдэр 4%-иар өссөн байна. Чулуун нүүрсний экспортын хилийн үнэ 8 дугаар сард 77 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үеэс 11%-иар өссөн бол өмнөх сараас 6%-иар буурсан байна.

Импорт 2018 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 38%-иар буюу 1,048 сая ам.доллараар өссөн. Импортын өсөлтийг ерөнхий ангиллаар задалж үзвэл хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний өсөлт 18 нэгж хувийг, хэрэглээний бүтээгдэхүүний өсөлт 9 нэгж хувийг, нефтийн бүтээгдэхүүний өсөлт 6 нэгж хувийг, аж үйлдвэрийн орц бүтээгдэхүүний өсөлт 5 нэгж хувийг бүрдүүлж байна.

Хүснэгт 5. Импортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2016			2017			2018			Δ (2017/2016)			Δ (2018/2017)			
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²	
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн		764	35%		821	30%		1,055	28%		57	7%	3%	234	29%	9%
Түргэн эдэлгээтэй	498	398	18%	562	453	16%	640	550	14%	54	14%	3%	97	21%	4%	
Хүнс	256	276	13%	249	316	11%	308	381	10%	40	15%	2%	65	20%	2%	
Эм, тариа	1	56	3%	2	55	2%	2	74	2%	(2)	-3%	0%	20	36%	1%	
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	241	66	3%	312	82	3%	330	94	2%	16	24%	1%	12	15%	0%	
Удаан эдэлгээтэй	87	366	17%	153	368	13%	158	505	13%	2	1%	0%	137	37%	5%	
Гутал, хувцас, цүнх	34	33	2%	45	38	1%	39	46	1%	5	16%	0%	8	21%	0%	
Гэр ахуйн цах.хэрэгсэл ба тавилга	16	67	3%	61	57	2%	71	75	2%	(10)	-14%	0%	18	31%	1%	
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	1	226	10%	1	229	8%	1	332	9%	3	1%	0%	102	45%	4%	
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	37	40	2%	46	43	2%	48	53	1%	3	9%	0%	9	22%	0%	
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	783	749	34%	753	1,038	38%	1,053	1,532	40%	289	39%	13%	495	48%	18%	
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	10	435	20%	18	659	24%	20	951	25%	224	52%	10%	292	44%	11%	
Суудлаас бусад тээврийн хэрэгсэл, эд анги	0	129	6%	1	184	7%	1	307	8%	55	43%	3%	123	67%	4%	
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	9	306	14%	17	475	17%	19	644	17%	169	55%	8%	169	36%	6%	
Барилгын материал	537	198	9%	426	268	10%	538	445	12%	70	35%	3%	177	66%	6%	
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	36	116	5%	43	111	4%	27	136	4%	(5)	-4%	0%	25	23%	1%	
Аж үйлдвэрлэлийн орц	635	350	16%	956	355	13%	1,036	500	13%	6	2%	0%	145	41%	5%	
Хүнсний орц	178	47	2%	27	13	0%	268	72	2%	(34)	-72%	-2%	59	446%	2%	
Химийн бүтээгдэхүүн	77	54	2%	127	72	3%	139	83	2%	19	35%	1%	11	15%	0%	
Даавуу, утас, арьс, савжин эдлэл	18	12	1%	26	14	1%	50	19	1%	2	17%	0%	5	34%	0%	
Цахилгаан эрчим хүч	1	81	4%	1	86	3%	1	95	2%	5	6%	0%	8	10%	0%	
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	1	1	0%	1	1	0%	0	0	0%	(1)	-59%	0%	(0)	-10%	0%	
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтай	508	153	7%	571	169	6%	595	231	6%	15	10%	1%	62	37%	2%	
Нефтийн бүтээгдэхүүн	635	308	14%	956	535	19%	1,036	710	19%	228	74%	10%	174	33%	6%	
Дизель түлш	324	142	7%	586	302	11%	553	361	10%	160	112%	7%	59	20%	2%	
АИ-92, АИ-95	215	104	5%	245	144	5%	235	165	4%	39	38%	2%	21	15%	1%	
А-80 болон бусад	97	61	3%	125	89	3%	248	183	5%	28	47%	1%	94	105%	3%	
Бусад	6	3	0%	10	5	0%	206	5	0%	2	49%	0%	(0)	-1%	0%	
Нийт дүн		2,173		2,754			3,802			581	27%		1,048	38%		

²% - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 6. Импортын өөрчлөлт, 2018 он

Төрөл*	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо	%	Тоо	%	Тоо	%
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	117	50%	117	50%	234	29%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	228	46%	266	54%	495	48%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	58	40%	87	60%	145	41%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	63	36%	111	64%	174	33%
Дизель түлш	(21)	-35%	81	135%	59	20%
АИ-92, АИ-95	(7)		28		21	15%
А-80 болон бусад	91		3		94	105%
Бусад	4		(5)		(0)	-1%
Нийт дүн	472	45%	576	55%	1,048	38%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

Зураг 5. Импортын бүтээгдэхүүний жилийн өсөлт /3 сарын гулсах дундаж/

2018 оны эхний 8 сарын гүйцэтгэлээр хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт 495 сая ам.доллараар, хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт 234 сая ам.доллараар, нефтийн бүтээгдэхүүний импорт 174 сая ам.доллараар, аж үйлдвэрлэлийн орц бүтээгдэхүүний импорт 145 сая ам.доллараар тус тус өссөнөөр нийт импорт 1,048 сая ам.доллараар өссөн байна.

Нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хилийн үнэ 2018 оны 8 дугаар сард өмнөх оны мөн үеэс 34 хувиар өссөн хэдий ч өмнөх сараас 0.3 хувиар буурч тонн тутамд 710 ам.долларт хүрэв.